

Sammandrag: Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (utkast)

1 Målsättning

I denna proposition föreslås det att lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården ändras.

Bakgrunden till beredningen av regeringspropositionen är regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering, ”Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle”. I enlighet med regeringsprogrammet ska lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården, nedan *klientavgiftslagen*, revideras i syfte att avlägsna hindren för vård och öka jämlikheten när det gäller hälsa bl.a. genom större avgiftsfrihet och skäligare avgifter. För reformen av klientavgiftslagen har det anvisats 45 miljoner euro i finansiering (se s. 151 och 218 i regeringsprogrammet).

Propositionen hänför sig också till regeringsprogrammets skrivning om att tyngdpunkten inom social- och hälsovården flyttas till tjänsterna på basnivå och till förebyggande verksamhet (se s. 160 i regeringsprogrammet). Basservicen utvecklas genom programmet Framtidens social- och hälsocentral, vars mål är att säkerställa att tjänsterna motsvarar människornas behov och att problem kan åtgärdas i tid.

2 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att avgiftsfriheten för hälsovårdstjänster utvidgas och till vissa delar klargörs. Sjukskötares mottagningar i den öppna sjukvården inom primärvården föreslås bli avgiftsfria för alla åldersgrupper. För närvarande får avgift för dessa tas ut hos personer som fyllt 18 år. Det föreslås att avgiftsfriheten för hälso- och sjukvårdstjänster för personer under 18 år ska utvidgas så att poliklinikavgift inte längre får tas ut av minderåriga. Den avgiftsfrihet som hänför sig till vissa smittsamma sjukdomar utvidgas, och till exempel läkemedel som är avsedda att förebygga hiv ska bli avgiftsfria. Ingen avgift får tas ut för mentalvårdsarbete i den öppna sjukvården inom primärvården.

Avgiftstaket utvidgas till att omfatta nya tjänster så att i fortsättningen även avgifterna för mun- och tandvård, tillfällig hemsjukvård, tillfällig hemsjukhusvård och terapitjänster ska räknas in i avgiftsta-

ket. Även sådana klientavgifter som betalas med utkomststöd ska räknas in i avgiftstaket, vilket stärker den utveckling där utkomststödet används endast i sista hand och minskar klienternas beroende av utkomststöd. Med tanke på hur avgiftstaket uppfylls har det i fortsättningen inte heller någon betydelse om det är fråga om traditionella besök eller om tjänsten tillhandahålls via distanskontakt. Dessutom ska bestämmelserna om avgiftstaket uppdateras med tanke på dataskyddsförordningen.

Bestämmelserna om avgifter som fastställs enligt klientens betalningsförmåga ska ses över och till klientavgiftslagen ska fogas bestämmelser om klientavgifter för långvarig boendeservice. I fråga om avgifterna för fortgående och regelbunden hemservice och hemsjukvård, vilka tillsammans utgör hemvård, föreskrivs i stort sett enligt nuvarande principer, men betalningsprocenttalen ska begränsas utifrån antalet tjänstetimmor. Bestämmelserna om avgifterna för långvarig boendeservice enligt socialvårdslagen ska, med undantag för långvarigt serviceboende med heldygnsvård, harmoniseras med bestämmelserna om avgifterna för hemvården. På så vis kommer avgifterna att fastställas på enhetligare grunder än för närvarande i synnerhet inom den öppna vården för äldre.

Bestämmelserna om avgifter för långvarigt serviceboende med heldygnsvård ska i stor utsträckning motsvara bestämmelserna om avgifter för långvarig slutenvård. På så vis tas avgifter ut för klienter som är i behov av intensiv vård och omsorg enligt så enhetliga grunder som möjligt.

De avgifter som fastställs enligt betalningsförmågan ska grunda sig på fortlöpande eller återkommande inkomster liksom för närvarande. I fråga om de inkomster som ligger till grund för avgiften föreslås vissa justeringar. Förmögenhet ska inte heller i fortsättningen beaktas när avgiften fastställs.

Det föreslås att bestämmelsen om eftergift eller nedsättning av klientavgifter ska göras mer förpliktande och att nedsättning eller eftergift av avgifter ska ges företräde i förhållande till utkomstskyddet. Kommunen ska i tillräcklig omfattning och på ett begripligt sätt informera klienten om bestämmelserna om lindring av avgiften.

Tillämpningsområdet för den avgift som tas ut för oanvända tjänster som inte avbokats ska utvidgas. På så vis strävar man efter att öka klienternas ansvarstagande och i synnerhet att minska kostnaderna för den offentliga ekonomin på grund av oanvända tjänster.

Bestämmelserna om ändringssökande ska ses över så att det tydligare framgår av klientavgiftslagen att klienten har rätt att begära omprövning av fakturor som gäller jämnstora klientavgifter samt av

vissa andra kommunala beslut som gäller avgifterna. Dessutom ska bestämmelserna om ändringssökande harmoniseras med de allmänna bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021.

3 Propositionens konsekvenser

Av tabellen nedan framgår hur vissa av de ändringar som föreslås i propositionen inverkar på inflödet av kommunernas klientavgifter. Det bör noteras att den sammanlagda effekten av de föreslagna åtgärderna på grund av avgiftstaket inte är exakt lika stor som summan av åtgärdernas konsekvenser.

Föreslagna åtgärd	Konsekvenser för kommunernas ekonomi, miljoner euro
Avgiftsfri sjukskötares mottagning	-14,1
Avgiftsfri undersökning och vård som en poliklinik ger minderåriga	-22,4
Avgiftsfri profylaktisk läkemedelsbehandling mot hiv	-0,9
Utvidgning av avgiftstaket till mun- och tandvård	-9,9
Utvidgning av avgiftstaket till tillfällig hemsjukvård	-1,5
Avgiftstabell för service i hemmet	-0,1
Höjningar av minimibeloppet för personligt bruk	-1,8
Beaktande av stödet för hemvård av barn i inkomstrelaterade avgifter	+1,0
Utvidgning av tillämpningsområdet för avgifter som tas ut för oanvända tjänster som inte avbokats	+5,0

Sammanlagt	-45,0
-------------------	--------------

Tabell 1. De i propositionen föreslagna ändringarnas konsekvenser för inflödet av kommunernas klientavgifter.

Dessutom bör det noteras att det inte går att bedöma de ekonomiska konsekvenserna i fråga om en del av de förslag som ingår i propositionen. Det här gäller t.ex. långvarigt serviceboende med hel-dygnsomsorg.

Lag om ändring av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) 3 §, 5 § 1 och 4 punkten samt 6 a, 7 b, 7 c, 10 b, 10 c, 11, 13, 14, 14 a och 15 §,

av dem 5 § 1 punkten sådan den lyder i lag 1329/2010, 5 § 4 punkten sådan den lyder i lag 1229/2016, 6 a § sådan den lyder i lagarna 1308/1999, 1408/2001, 387/2008 och 434/2010, 7 b, 10 b, 10 c och 11 § sådana de lyder i lag 221/2003, 7 c § sådan den lyder i lagarna 221/2003, 387/2008 och 1051/2009, 14 a § sådan den lyder i lagarna 976/1998 och 221/2003 och 15 § i lag 1022/2015, samt

fogas till lagen nya 2 a, 2 b och 10 d—10 k § samt till 5 § en ny 1 b-punkt som följer:

2 a §

Uttag av avgift

Kommunen eller samkommunen ska ge klienten en faktura som motsvarar avgiftsbeslutet. Av fakturan ska åtminstone följande uppgifter framgå:

- 1) fakturans datum,
- 2) den klient av vilken avgiften tas ut,
- 3) den service för vilken avgiften tas ut,
- 4) avgiftens storlek och avgiftsgrunden,
- 5) en offentlig eller privat serviceproducent som tillhandahållit den service för vilken avgiften tas ut,
- 6) namnet på och kontaktuppgifterna till den aktör av vilken klienten vid behov kan begära ytterligare upplysningar om fakturan.

Klientens integritetsskydd och personliga trygghet ska beaktas när en avgift tas ut.

2 b §

Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Kommunen eller samkommunen ska ge klienten ett beslut om en avgift som bestäms enligt betalningsförmågan. Av beslutet ska åtminstone följande uppgifter framgå:

- 1) den tjänsteinnehavare som fattat beslutet samt tidpunkten för beslutet,
- 2) den klient som beslutet direkt berör,
- 3) den service som beslutet gäller,
- 4) storleken på den avgift som tas ut för servicen samt avgiftsgrunden,
- 5) namnet på och kontaktuppgifterna till den person av vilken klienten vid behov kan begära ytterligare upplysningar om beslutet.

3 §

Avgift för oanvänd service

Om klienten eller klientens företrädare har bokat en mottagningstid för hälsovårdsservice eller har bokat en kortvarig vårdplats eller boendeserviceplats inom social- eller hälsovården, och klienten utan godtagbart skäl och utan att ha avbokat tiden eller platsen inte har kommit till mottagningen eller den berörda enheten vid bokad tid, får kommunen eller samkommunen av klienten ta ut högst 50,80 euro. Avgiften får emellertid tas ut endast om uttaget av avgiften inte ska anses oskäligt och kommunen eller samkommunen i samband med bokningen har meddelat om möjligheten att en sådan avgift som avses i denna paragraf kan tas ut samt gett anvisningar om att tiden eller platsen ska avbokas på förhand. Uppgifter om uttag av avgift samt om avbokning av tid eller plats ska lämnas så att klienten tillräckligt väl förstår innehållet i dem. Avgift får inte tas ut hos en klient under 15 år.

Det som föreskrivs i 1 mom. ska också tillämpas när en kommun eller samkommun på en klients eller dennes företrädares initiativ har bokat en mottagningstid eller en kortvarig vårdplats eller boendeserviceplats för klienten.

Det i 1 mom. avsedda eurobeloppet ska justeras vartannat år utifrån förändringen i folkpensionsindex enligt 2 § i lagen om folkpensionsindex (456/2001). Beräkningen ska göras utifrån poängtalet för folkpensionsindex för de folkpensioner som skulle betalas ut i januari månad av justeringsåret. Justeringsåret är året före det år i vars början indexjusteringen görs. Det indexjusterade beloppet ska avrundas till närmaste 0,1 euro. Det indexjusterade eurobeloppet träder i kraft vid ingången av året efter justeringsåret.

5 §

Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Avgiftsfria är följande hälsovårdstjänster:

1) service och vårdmaterial samt förbrukningsartiklar för behandling av långvarig sjukdom som tillhandahålls inom primärvården på grundval av 13—17 §, 19 § 1 punkten, 24, 27 och 29 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010); avgift får emellertid tas ut för

a) öppen sjukvård och mun- och tandvård till personer som fyllt 18 år; avgift får emellertid inte tas ut ens av dem som fyllt 18 år för öppen sjukvård eller mun- och tandvård som ordnats med stöd av 16 § i hälso- och sjukvårdslagen, för öppen sjukvård som ordnats med stöd av 27 § i hälso- och sjukvårdslagen eller för sjukskötares, hälsovårdares eller barnmorskas mottagning,

b) sluten vård och rehabilitering som ges som sluten vård samt partiellt uppehåll i anslutning till dem,

c) fysioterapi, neuropsykologisk rehabilitering, näringsterapi, fotvård, talterapi, ergoterapi och annan med dessa jämförbar behandling som förbättrar och upprätthåller funktionsförmågan och som ges av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården,

d) med undantag för intyg och utlåtanden från yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är dessutom avgiftsfria läkarintyg eller läkarutlåtande som klienten behöver för vård eller rehabilitering, för läkemedelsersättning med stöd av 5 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004) eller för påvisande av behovet av sådan kortvarig sjukledighet vars varaktighet är högst den självrisktid som avses i 8 kap. 7 § 1 och 2 mom. i den lagen,

e) laboratorieundersökningar och bilddiagnostik som utförs efter remiss från privatläkare,

— — —

1 b) undersökning och vård som polikliniken ger en person under 18 år,

— — —

4) sådana vaccinationer i det nationella vaccinationsprogrammet som avses i 44 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), allmänna frivilliga vaccinationer enligt 45 § 1 mom. i den lagen, vaccinationer inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet enligt 46 § i den lagen, obligatoriska vaccinationer enligt 47 § i den lagen och vaccination av anställda och studerande enligt 48 § i den lagen, undersökning och behandling av sådan allmänfarlig smittsam sjukdom som avses i 4 § 2 mom. i den lagen samt läkemedel som ordinerats för behandlingen, karantän med stöd av 60 § i den lagen för den som konstaterats eller med fog misstänks ha utsatts för en allmänfarlig smittsam sjukdom, isolering med stöd av 63 § i den lagen av den som insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat i en allmänfarlig smittsam sjukdom, läkemedel som ordinerats för vård av den som insjuknat i en sådan övervakningspliktig smittsam sjukdom som avses i 4 § 3 mom. i den lagen, samt undersökning och behandling av hivinfektion, schanker, gonorré och sådana klamydiainfektioner som sprids vid könsumgänge och läkemedel som ordinerats för behandling och förebyggande av dessa sjukdomar,

— — —

6 a §

Avgiftstak

Klientavgifternas maximibelopp (*avgiftstak*) är för klienten 683 euro per kalenderår. Sedan avgiftstaket har nåtts är de tjänster som taket gäller avgiftsfria för klienten till slutet av kalenderåret i fråga. För uppehälle för en klient som fyllt 18 år och som får kortvarig slutenvård enligt 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen eller kortvarig service på en institution enligt 22 § i socialvårdslagen får emellertid tas ut högst 22,50 euro per dygn, även om avgiftstaket har överskridits.

Vid beräkningen av det sammanlagda beloppet av avgifter som tagits ut av klienten beaktas sådana avgifter som under kalenderåret har tagits ut för

- 1) service inom den öppna sjukvården vid hälsovårdscentraler,
- 2) undersökning och vård som tillhandahålls av en poliklinik,
- 3) dagkirurgiska ingrepp,
- 4) undersökning och vård av mun och tänder, med undantag för tandtekniska utgifter,
- 5) vårdåtgärder inom specialiserad sjukvård som hänförs till mun och käkar,
- 6) fysioterapi, neuropsykologisk rehabilitering, näringsterapi, fotvård, talterapi, ergoterapi och annan med dessa jämförbar behandling som förbättrar och upprätthåller funktionsförmågan och som ges av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården,
- 7) vård i serie,
- 8) dag- och nattvård,
- 9) tillfällig hemsjukvård och tillfällig hemsjukhusvård,
- 10) kortvarig slutenvård enligt 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen och kortvarig service på en institution enligt 22 § i socialvårdslagen,
- 11) sådana rehabiliteringsperioder vid en institution för medicinsk rehabilitering som avses i 29 § 2 mom. 7 punkten i hälso- och sjukvårdslagen och som beviljas personer som har rätt till service med

stöd av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda eller lagen om service och stöd på grund av handikapp.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 2 mom. beaktas vid uträkningen av avgiftstaket inte

1) avgifter som har tagits ut för sådan vård som ersätts med stöd av lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (873/2015), lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948), trafikförsäkringslagen (460/2016) eller patientskadlagen (585/1986) eller avgifter för vård som ersätts med stöd av en motsvarande tidigare lag,

2) avgifter som har tagits ut hos en person som inte har hemkommun i Finland, med undantag för avgifter som har tagits ut av en person som med stöd av Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse som är bindande för Finland har rätt till hälsovårdstjänster på samma villkor som en person som är bosatt i Finland eller som med stöd av 14 § i folkhälsolagen och 3 § 1 mom. i lagen om specialiserad sjukvård jämställs med invånare i en kommun.

För de tjänster som avses i 3 mom. får avgift tas ut även om avgiftstaket har överskridits.

Avgifter som tagits ut för tjänster som en klient som är under 18 år har anlitat kan beaktas tillsammans med de avgifter som klientens vårdnadshavare har betalat. Tjänsterna är då i enlighet med 1 mom. avgiftsfria för alla dem vars avgifter beaktas tillsammans.

Om klienten under kalenderåret har betalat mera än 683 euro i avgifter för tjänster som ingår i avgiftstaket, har han eller hon rätt att få tillbaka de avgifter som betalats till för högt belopp. Om krav på återbetalning av de avgifter som betalats till för högt belopp inte har ställts före utgången av kalenderåret efter det år då gränsen 683 euro överskridits, går klienten miste om sin rätt till återbetalning. Om det på grund av en myndighets eller ett försäkringsbolags beslut eller på grund av ändringssökande först efter uppföljningsåret för avgiftstaket står klart huruvida avgifterna ingår i avgiftstaket eller inte, ska kravet på återbetalning av avgifter som betalats till ett alltför högt belopp ställas inom ett år från det beslutet har meddelats eller beslut med anledning av besvär har vunnit laga kraft.

Kommunen eller samkommunen får samla in nödvändiga uppgifter för att följa upp hur klientens avgiftstak uppfylls. Dessutom har en kommun eller samkommun rätt att av offentliga eller privata serviceproducenter få de uppgifter som är nödvändiga för att följa upp hur avgiftstaket uppfylls.

Eurobeloppen i 1 och 6 mom. ska justeras vartannat år utifrån förändringen i folkpensionsindex enligt 2 § i lagen om folkpensionsindex. Beräkningen ska göras utifrån poängtalet för folkpensionsindex för de folkpensioner som skulle betalas ut i januari månad av justeringsåret. Justeringsåret är året före det år i vars början indexjusteringen görs. Det indexjusterade beloppet ska avrundas till närmaste euro för avgiftstaket och avgiften för uppehälle till närmaste 0,1 euro för avgiftstaket. Det indexjusterade eurobeloppet träder i kraft vid ingången av året efter justeringsåret.

7 b §

Servicens långvariga karaktär

En kommun eller samkommun får ta ut en avgift enligt 7 c § för

1) serviceboende med heldygnsomsorg som getts med stöd av 21 § 4 mom. i socialvårdslagen, om servicen beräknas pågå i minst tre månader från det att den inleddes eller om servicen de facto har varat i minst tre månader (*långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg*),

2) familjevård som avses i 3 § i familjevårdslagen (263/2015) och professionell familjevård som avses i 4 § i den lagen, om servicen beräknas pågå i minst tre månader från att den inleddes eller om servicen de facto har varat i minst tre månader (*långvarig familjevård*); avgift enligt 7 c § i denna lag får emellertid inte tas ut för familjevård som getts med stöd av barnskyddslagen eller lagen om service och stöd på grund av handikapp,

3) för social- och hälsovårdstjänster dygnet runt som getts vid en verksamhetsenhet för sådan sluten vård som avses i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen eller sådan service på en institution som avses i 22 § i socialvårdslagen, om servicen beräknas pågå i minst tre månader från det att den inleddes eller om servicen de facto har varat i minst tre månader (*långvarig sluten vård*); avgift enligt 7 c § i denna lag får emellertid inte tas ut för sådan medicinsk rehabilitering på en institution som avses i 29 § 2 mom. 7 punkten i hälso- och sjukvårdslagen, för rehabilitering som avses i 2 § 3 punkten i

lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda eller för anstaltsvård som avses i 57 § i barnskyddslagen.

En kommun eller samkommun får ta ut en avgift enligt 10 e § för

1) annan i 21 § i socialvårdslagen avsedd boendeservice än serviceboende med heldygnsomsorg, om servicen beräknas pågå i minst tre månader från det att den inleddes eller om servicen de facto har varat i minst tre månader (*långvarig boendeservice*),

2) hemsjukvård och hemsjukhusvård enligt 25 § i hälso- och sjukvårdslagen samt hemservice enligt 19 § i socialvårdslagen och hemvård enligt 20 § i den lagen, om klienten får service minst en gång i veckan och servicen dessutom beräknas pågå i minst två månader från det att den inleddes eller om servicen de facto har varat i minst två månader (*fortlöpande och regelbunden service i hemmet*).

7 c §

Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

En kommun eller samkommun får ta ut en månadsavgift av klienten för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård. Avgiften får utgöra högst 85 procent av klientens månadsinkomster, från vilka avdrag enligt 10 c och 10 d § har gjorts.

Om klienten omedelbart innan den service som avses i 1 mom. har inletts har levt i gemensamt hushåll i äktenskap eller samboförhållande och hans eller hennes inkomster är större än makens eller sambons inkomster, bestäms avgiften på basis av makarnas eller sambornas sammanräknade månadsinkomster. Avgiften får då vara högst 42,5 procent av makarnas sammanlagda månadsinkomster, från vilka de avdrag som avses i 1 mom. har gjorts. Om båda makarna emellertid får samma service som avses i 1 mom., bestäms avgiften på det sätt som föreskrivs i 1 mom.

När kommunen eller samkommunen bestämmer avgiften ska den se till att klienten till sitt förfogande har ett belopp för personligt bruk, som för klienter inom långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och klienter inom långvarig familjevård ska vara minst 165 euro per månad och för klienter i långvarig sluten vård minst 110 euro per månad.

Det eurobelopp som avses i 3 mom. ska justeras vartannat år utifrån förändringen i arbetspensionsindex enligt 98 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Som grund används det poängtal för arbetspensionsindex som har fastställts för justeringsåret för tillämpning av 98 § i lagen om pension för arbetstagare. Justeringsåret är året före det år i vars början indexjusteringen görs. De indexjusterade beloppen avrundas till närmaste hela euro och träder i kraft vid ingången av året efter justeringsåret.

10 b §

Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig slutenvård

Såsom ovan i 7 c § 1 mom. avsedda månadsinkomster ska beaktas klientens fortlöpande eller årligen återkommande inkomster efter förskottsinnehållning och förskottsbetalning och skattefria inkomster samt i 10 § avsedd kalkylerad inkomst av skog. Om avgiften bestäms i enlighet med 7 c § 2 mom. på basis av klientens och makens sammanlagda månadsinkomster, beaktas som månadsinkomst dessutom makens motsvarande inkomster.

Som inkomst beaktas inte skattefria sociala förmåner enligt 92 § i inkomstskattelagen (1535/1992) med undantag för handikappbidrag och vårdbidrag för pensionstagare. Sådant underhåll för barn som avses i 4 § i lagen om underhåll för barn beaktas inte heller som inkomst.

Fortlöpande eller årligen återkommande understöd och hederspris beaktas som inkomst till den del de utgör skattepliktig inkomst enligt 82 § 2 mom. i inkomstskattelagen.

Om klientens eller dennes makes inkomster varierar, beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under de 12 föregående månaderna.

10 c §

Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig slutenvård

Innan den avgift som avses i 7 c § tas ut ska från månadsinkomsterna för en person som avses i 10 b § 1 mom. dras av

- 1) underhållsbidrag som fastställts för honom eller henne samt andra motsvarande kostnader som föranleds av hans eller hennes faktiska familjeförhållanden,
- 2) sådan av en skiftesman eller domstol förordnad gottgörelse enligt lagen om upplösning av sambos gemensamma hushåll (26/2011) som han eller hon ska betala i pengar,
- 3) förmån som han eller hon ska betala i pengar och som i samband med överlåtelse av en fastighet har förbehållits för viss tid eller på livstid (sytning),
- 4) den grundavgift som ingår i intressebevakarens arvode och vars storlek bestäms med stöd av 44 § 5 mom. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999), när en domstol eller förmyndarmyndigheten har förordnat en intressebevakare för honom eller henne.

Med avvikelse från 1 mom. 1 punkten avdras dock inte underhållsbidraget, om den som är mottagare av underhållsbidraget är make eller maka till klienten och makarna har levt i gemensamt hushåll omedelbart innan den långvariga familjevården, det långvariga serviceboendet med heldygnsomsorg eller den långvariga slutna vården inleddes.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska klientens faktiska boendeutgifter avdras från inkomsterna före förflyttning till långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård eller långvarig slutna vård enligt följande:

- 1) i fråga om ägarbostad de nödvändiga och skäligen utgifterna för ägarbostaden under de senaste sex månaderna,
- 2) i fråga om en hyresbostad hyran under den uppsägningstid för hyresgästen som avses i 52 § i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995),
- 3) det bruksvederlag för tre månader för en bostadsrättsbostad som avses i 16 § i lagen om bostadsrättsbostäder (650/1990).

10 d §

Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

Utöver vad som föreskrivs i 10 c § ska kommunen eller samkommunen vid bestämmandet av storleken på den avgift som tas ut för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg dra av skäligen boendeutgifter som föränleds av långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg från de inkomster som ligger till grund för avgiften. Bostadsbidrag som betalas med statliga medel dras av från boendeutgifterna.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. avdras från inkomsterna kostnaderna för läkemedel, kliniska näringspreparat och bassalvor som förskrivits av en i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) avsedd yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, för vilka kostnader klienten har rätt att få ersättning med stöd av sjukförsäkringslagen. Utifrån en utredning av klienten eller klientens företrädare dras läkemedelskostnaderna av från de inkomster som utgör grund för bestämmandet av avgiften enligt klientens läkemedelskostnader, dock högst till beloppet av den årssjälvrisk som avses i 5 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen. Kostnaderna för andra läkemedel, kliniska näringspreparat och bassalvor än de som är ersättningsgilla enligt sjukförsäkringslagen dras av efter ansökan av klienten eller klientens företrädare till den del som den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som har förskrivit dem har bedömt att de är nödvändiga för klientens hälsa.

Vad som föreskrivs i 2 mom. gäller också den avgift som tas ut för långvarig familjevård.

10 e §

Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

En kommun eller samkommun får för fortlöpande och regelbunden service i hemmet eller för långvarig boendeservice ta ut en månadsavgift som bestäms utifrån antalet servicetimmarna som skrivits in i servicebeslutet, klientens betalningsförmåga och familjens storlek. Boendekostnaderna ingår inte i avgiften.

Avgiften får uppgå till högst det belopp av de månadsinkomster som överskrider inkomstgränsen som betalningsprocenttalet enligt 5 mom. anger.

Inkomstgränserna är följande:

Familjens storlek, antal personer	1	2	3	4	5	6
Inkomstgräns, euro per månad	588	1 084	1 701	2 103	2 546	2 924

När antalet personer är större än sex höjs inkomstgränsen med 350 euro för varje därpå följande person.

Betalningsprocentalen är följande:

Servicetimmar per månad	Betalningsprocent enligt familjens storlek					
	1	2	3	4	5	6 personer eller mer
4 timmar eller mindre	8,00	7,00	6,00	6,00	6,00	6,00
5	10,00	8,75	7,50	7,50	7,50	7,50
6	12,00	10,50	9,00	9,00	9,00	9,00
7	14,00	12,25	10,50	10,50	10,50	10,50
8	16,00	14,00	12,00	12,00	12,00	12,00
9	17,00	14,75	12,50	12,50	12,50	12,00
10	18,00	15,50	13,00	13,00	13,00	12,00
11	19,00	16,25	13,50	13,50	13,50	12,00
12	20,00	17,00	14,00	14,00	14,00	12,00
13	21,00	17,75	14,50	14,50	14,00	12,00
14	22,00	18,50	15,00	15,00	14,00	12,00
15	23,00	19,25	15,50	15,50	14,00	12,00

Utkast 12.2.2020

16	24,00	20,00	16,00	16,00	14,00	12,00
17	24,50	20,50	16,50	16,00	14,00	12,00
18	25,00	21,00	17,00	16,00	14,00	12,00
19	25,50	21,50	17,50	16,00	14,00	12,00
20	26,00	22,00	18,00	16,00	14,00	12,00
21	26,50	22,50	18,50	16,00	14,00	12,00
22	27,00	23,00	19,00	16,00	14,00	12,00
23	27,50	23,50	19,00	16,00	14,00	12,00
24	28,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
25	28,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
26	29,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
27	29,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
28	30,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
29	30,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
30	31,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
31	31,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
32	32,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
33	32,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
34	33,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
35	33,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
36	34,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
37	34,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
38 eller mer	35,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00

Det eurobelopp som avses i 3 och 4 mom. ska justeras vartannat år utifrån förändringen i arbetspensionsindex enligt 98 § i lagen om pension för arbetstagare. Som grund används det poängtal för arbetspensionsindex som har fastställts för justeringsåret för tillämpning av 98 § i lagen om pension för arbetstagare. Justeringsåret är året före det år i vars början indexjusteringen görs. De indexjusterade beloppen avrundas till närmaste hela euro och träder i kraft vid ingången av året efter justeringsåret.

10 f §

Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

Som i 10 e § avsedd månadsinkomst ska kommunen eller samkommunen beakta klientens och klientens makes eller sambos fortlöpande eller årligen återkommande skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster och skattefria inkomster samt i 10 i § avsedd kalkylerad inkomst av skog. Från inkomsterna ska de avdrag göras som anges i 10 g §.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. kan som skattepliktiga inkomster beaktas motsvarande skattepliktiga inkomster som har fastställts vid den senast verkställda beskattningen, höjda med de procenttal som Skatteförvaltningen årligen bestämmer i sina beslut om beräkningsgrunderna för förskottsinnehållning och förskottsbetalning med stöd av 6 § 1 mom. i lagen om förskottsuppbörd (1118/1996).

Som inkomst beaktas inte skattefria sociala förmåner enligt 92 § i inkomstskattelagen med undantag för underhållsstöd och vårdbidrag för pensionstagare. Det veterantillägg som betalas ut som en del av vårdbidraget för pensionstagare beaktas inte som inkomst.

Fortlöpande eller årligen återkommande understöd eller hederspris beaktas som inkomst till den del de utgör skattepliktig inkomst enligt 82 § 2 mom. i inkomstskattelagen.

Om inkomsterna varierar, beaktas som månadsinkomst den genomsnittliga månadsinkomsten under de 12 föregående månaderna.

10 g §

Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

Innan den avgift som avses i 10 e § tas ut ska från månadsinkomsterna för en i 10 c § 1 mom. avsedd person dras av de utgifter som anges i 10 c § 1 mom. Innan klienten övergår till långvarig boendeservice ska dessutom de faktiska boendeutgifter som anges i 10 c § 3 mom. dras av från klientens inkomster.

Med avvikelse från 1 mom. ska avdrag inte göras för underhållsbidrag, om den som är mottagare av underhållsbidraget är make till klienten och makarna har levt i gemensamt hushåll omedelbart innan den långvariga boendeservicen inleddes.

10 h §

Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

Utöver den månadsavgift som avses i 10 e § får kommunen eller samkommunen hos klienten ta ut en skäligen avgift för måltids-, klädvårds-, bad-, städ- och trygghetstjänster, tjänster som främjar delaktighet och socialt umgänge samt för andra motsvarande separata tjänster som stöder boendet och som ordnas som stödtjänster eller tjänster i samband med långvarig boendeservice. För tjänster i samband med långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg får dock ingen separat avgift tas ut.

10 i §

Kalkylerad inkomst av skog

Med kalkylerad inkomst av skog avses i denna lag den enligt 7 § 3 mom. i lagen om värdering av tillgångar vid beskattningen (1142/2005) fastställda genomsnittliga årliga avkastningen för skog per hektar multiplicerad med arealen skogsmark. Från detta belopp dras det av 10 procent samt räntorna från skogsbruket.

Kommun eller samkommunen ska på klientens eller klientens företrädares yrkande sänka den kalkylerade inkomsten av skog, om nettopenningvärdet av den lägenhetsbestämda årliga avverkningsmöjligheten enligt Finlands skogscentralens eller skogsvårdsföreningens utlåtande är minst 10 procent lägre än inkomsten av skog. Sänkningen motsvarar skillnaden mellan inkomsten av skog och nettopenningvärdet av den möjliga avverkningen.

10 j §

Bestämmande och justering av avgift

I fråga om avgifter som bestäms enligt betalningsförmågan fattar kommun eller samkommunen ett beslut som gäller tillsvidare. Avgiften ska emellertid justeras om

- 1) klientens eller klientens familjs betalningsförmåga har förändrats väsentligt,
- 2) klientens eller dennes makes rätt till avdrag enligt 10 c, 10 d eller 10 g § har förändrats väsentligt,
- 3) familjens förhållanden har förändrats,
- 4) avgiften visar sig vara felaktig,
- 5) den klientplan som utarbetats för klienten ändras så att den påverkar storleken på klientavgiften.

Om ett avgiftsbeslut har byggts på felaktiga uppgifter som klienten eller klientens företrädare har lämnat, kan avgiften rättas retroaktivt för högst ett år.

10 k §

Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

En kommun eller samkommun får ta ut en avgift enligt 7 c och 10 e § även om servicen avbryts tillfälligt av en orsak som beror på klienten. Om servicen emellertid avbryts för en period av mer än fem dagar, ska ingen avgift tas ut för den period som överskrider fem dagar. Om service i hemmet avbryts av orsaker som beror på kommunen eller samkommunen eller för att klienten får sluten vård, tas avgift inte ut heller för de nämnda fem dagarna. Om avbrottet i servicen pågår hela månaden tas det inte ut någon avgift alls.

Kortvarig sluten vård anses inte vara ett avbrott i långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg eller långvarig sluten vård.

11 §

Nedsättning och eftergift av avgift

Kommunen eller samkommunen ska på ansökan av en klient eller dennes företrädare eller på eget initiativ sätta ned avgiften eller helt efterge den, om uttagandet av avgiften skulle äventyra förutsättningarna för klientens eller klientens familjs försörjning eller skulle äventyra uppfyllandet av klientens lagstadgade försörjningsplikt eller övriga underhållsansvar när avgiften har bestämts för socialvårdsservice eller hälsovårdsservice enligt klientens betalningsförmåga.

Kommunen eller samkommunen kan besluta att också avgifter för annan service än den som avses i 1 mom. kan sättas ned eller efterges på de grunder som anges i 1 mom. Härvid kan kommunen eller samkommunen på ansökan av klienten eller dennes företrädare eller på eget initiativ sätta ned en avgift eller helt efterge den, om uttagandet av avgiften skulle äventyra förutsättningarna för klientens eller klientens familjs försörjning eller skulle äventyra uppfyllandet av klientens lagstadgade försörjningsplikt eller övriga underhållsansvar.

Nedsättning och eftergift av avgift ska prioriteras i förhållande till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997).

Kommunen eller samkommunen ska informera klienten om vad som i 1–3 mom. föreskrivs om nedsättning och eftergift av avgift. Informationen ska ges före den första servicehändelsen eller i samband med den. Om det inte är möjligt att ge informationen före servicehändelsen eller i samband med den, kan informationen lämnas senare, dock senast när avgiften tas ut. Informationen ska ges så att klienten tillräckligt väl förstår dess innehåll. När informationen ges ska klienten ges namnet på och kontaktuppgifterna till den aktör av vilken klienten vid behov kan begära ytterligare upplysningar.

Klienten ska ges den information som avses i 4 mom. personligen, antingen skriftligen eller muntligen. Informationen får också ges med hjälp av en elektronisk tjänst som specificerar klienten. Om informationen ges på annat sätt än skriftligen, ska informationen även lämnas till klienten i skriftlig form, om klienten begär detta.

13 §

Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

Av en person som inte har hemkommun i Finland eller som inte jämställs med en kommuninvånare på det sätt som anges i 14 § i folkhälsolagen (66/1972) och i 3 § 1 mom. i lagen om specialiserad

sjukvård (1062/1989) kan kommunen eller samkommunen ta ut en avgift som är högst så stor att den täcker de kostnader som tjänsten föranleder kommunen eller samkommunen, om inte något annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Finland eller av Europeiska unionens lagstiftning.

Av en person som avses i 1 mom. får emellertid ingen avgift tas ut för vaccinationer enligt 44 §, 45 § 1 mom. och 47 § i lagen om smittsamma sjukdomar och inte heller för sådan brådskande undersökning, behandling och förskrivning av läkemedel för behandling enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen i syfte att förhindra smittspridning när det gäller en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en gravid hivpositiv person, med undantag för en person vars vistelse i Finland är avsedd att vara tillfällig eller som får ersättning för kostnaderna med stöd av någon annan lag eller från en försäkring.

14 §

Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

Trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan kommunen eller samkommunen uppbära pension, livränta, underhållsbidrag eller understöd eller andra löpande eller som engångsbelopp inflytande inkomster, ersättningar eller fordringar för den period som klienten får sådant serviceboende med heldygnsomsorg, sådan familjevård, sådan slutenvård eller sådan service på en institution som ordnas av kommunen eller samkommunen. Kommunen eller samkommunen kan använda de inkomster, ersättningar och fordringar som avses i 1 mom. för att ersätta en avgift som bestämts för klienten, dock med beaktande av vad som föreskrivs om inkomsterna, ersättningarna och fordringarna någon annanstans i lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av lag.

Kommunen eller samkommunen ska senast två veckor före utbetalningen av en i 1 mom. avsedd inkomst, ersättning eller fordran meddela utbetalaren att inkomsten, ersättningen eller fordran betalas ut till kommunen eller samkommunen. Då kan betalningen ske med laglig verkan endast till kommunen eller samkommunen.

Om en kommun eller samkommun uppbär inkomster, ersättningar eller fordringar som betalas ut till en klient, ska kommunen eller samkommunen se till att klienten månatligen till sitt förfogande har ett belopp för personligt bruk, som för klienter inom serviceboende med heldygnsomsorg är minst lika stort som det belopp för serviceboende med heldygnsomsorg som avses i 7 c § 3 mom., för klienter

inom familjevård är minst lika stort som det belopp för familjevård som avses i 7 c § och för klienter i sluten vård eller som får service på institution är minst lika stort som det belopp för sluten vård som avses i 7 c § 3 mom.

14 a §

Myndigheternas rätt att få upplysningar

En statlig myndighet, en kommunal myndighet och en myndighet i en samkommun samt ett annat offentligrättsligt samfund, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, en pensionsstiftelse och en annan pensionsanstalt, en försäkringsanstalt, en arbetsgivare och en arbetslöshetskassa är skyldig att på kommunens eller samkommunens begäran avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna lämna alla uppgifter och utredningar om klientens ekonomiska ställning som den har i sin besittning och som är nödvändiga vid bestämmandet av klientavgiften.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också på uppgifter och utredningar om klientens makes eller sambos ekonomiska ställning, om avgiften bestäms eller har bestämts med stöd av 7 c eller 10 e § utifrån makarnas sammanräknade inkomster.

Den skyldighet som avses i 1 och 2 mom. gäller också penninginstitut och serviceproducenter inom social- och hälsovården, om kommunen eller samkommunen inte av klienten eller dennes lagliga företrädare eller av klientens make eller sambo har fått tillräckliga uppgifter för bestämmande av avgiften eller om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som lämnats är otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran ska framställas skriftligen till penninginstitutet, och en tjänsteinnehavare som förordnats av en nämnd som inrättats av det fullmäktige som avses i 14 § i kommunallagen (410/2015) är berättigad att fatta beslutet om att framställa begäran. Innan begäran framställs till penninginstitutet ska den vars uppgifter begärs underrättas om begäran.

De uppgifter som avses i 1 och 2 mom. kan lämnas med hjälp av en teknisk anslutning till kommunen eller samkommunen. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som överlåter uppgifterna se till att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

15 §

Ändringssökande

Omprövning av ett avgiftsbeslut eller en faktura som gäller en avgift eller ett beslut som avses i 14 § får begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003). Omprövning begärs hos det organ som svarar för ordnandet av servicen i fråga i kommunen.

Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Eurobeloppen i 3 § 1 mom. och 6 a § 1 och 6 mom. i denna lag svarar mot poängtalet för folkpensionsindex för de folkpensioner som skulle betalas ut i januari 2019. De nämnda beloppen justeras första gången 2021 i enlighet med förändringen i folkpensionsindex, och de justerade beloppen träder i kraft vid ingången av 2022.

De belopp som anges i 7 c § 3 mom. och 10 e § 3 och 4 mom. motsvarar det poängtal för arbetspensionsindex som fastställts för 2019 för tillämpning av 98 § i lagen om pension för arbetstagare. De nämnda beloppen justeras första gången 2021 i enlighet med förändringen i arbetspensionsindex, och de justerade beloppen träder i kraft vid ingången av 2022.